

EVOLUȚIA PIEȚEI MONDIALE A CUPRULUI IN PERIOADA 2003-2014

Florela STOIAN¹

Rezumat

Lucrarea tratează principalele aspecte ale evoluției pe termen lung a pieței mondiale a cuprului (cerere, ofertă, prețuri), metalul considerat barometru economic și utilizat pe scară largă în producția industrială. Analiza evidențiază influența majoră a crizei economice din 2008-2009 asupra pieței mondiale a cuprului, perioadă în care scăderea semnificativă a cererii a determinat creșterea excedentului de metal, în timp ce oferta a urmat un trend ascendent, contribuind la accentuarea dezechilibrului pieței și exercitând presiune asupra prețurilor metalului la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME).

Cuvinte-cheie: cupru metale neferoase, producția, consumul de cupru, prețul cuprului

Clasificare JEL : E00, E20, E23, E27, E30, L72

¹ Doctor în economie, cercetător științific principal gradul III, Institutul de Economie Mondială, Academia Română

1. Evoluția pieței mondiale a cuprului în perioada 2003-2014

Piața mondială a cuprului s-a caracterizat printr-o creștere semnificativă a producției și consumului în intervalul 2003-2014, exceptând perioada de criză economică declanșată în 2008 când ritmul de creștere a producției a fost mai lent iar consumul a scăzut cu 1,8% în 2008 și cu 2,9% în 2009. Cuprul, unul dintre metalele cele mai versatile, cu utilizări multiple în sectoarele industriale dar și pentru portofoliul investitorilor, este considerat un indicator de creștere economică, fiind adesea corelat cu evoluția economiei mondiale. Fiind un excelent conductor de electricitate, este utilizat la fabricarea transformatoarelor, motoarelor și sistemelor de generare a energiei din surse regenerabile. Industria electrică este segmentul dominant, reprezentând aproximativ 39% din consumul mondial de cupru, urmat de construcții (30%), transport (12%), bunuri de consum (10%) și echipamente industriale (9%).

1.1. Evoluția consumului mondial de cupru

În perioada 2003-2014, consumul mondial de cupru a înregistrat o creștere de 35%, susținută în principal de cererea din țările în curs de dezvoltare. Majorarea consumului mondial este determinată în principal de dezvoltarea economică din China, un exemplu remarcabil de creștere economică cu o rată medie anuală de 9,9% între 1980 și 2010. Ponderea țării în consumul de cupru mondial a crescut de la 29% în 2008 la 43% în 2013 și 44 % în 2014.

Aflat în continuă creștere (cu o rată medie anuală de 2,3% începând din 2000) consumul mondial de cupru a totalizat 21.490 mii tone în anul 2014 (Cartas M. & Stoian F., 2014). Cei mai mari consumatori de cupru ocupă următoarea pondere în consumul mondial de cupru din 2014:

Tabel nr.1 Consumul mondial de cupru pe țări și regiuni în perioada 2004-2014

Mii tone

	2004	2010	2011	2012	2013	2014	2014/2004, %	Ponderea în consumul mondial în 2014
Consumul mondial de cupru	16885	19127	19736	19799	20669	21490	27,2	100
Țări dezvoltate,	8236	6346	6155	5896	5916	6103	-25,9	28,3
UE-28	4208	3495	3364	3100	3052	3162	-24,8	14,7
Japonia	1279	1060	1003	978	988	1002	-21,6	4,6

SUA	2451	1649	1642	1663	1717	1778	-27,4	8,2
Canada	297	143	145	155	158	162	-45,4	0,7
BRICS	4588	8615	9516	9854	10602	11121	142,3	51,7
China	3370	7139	7798	8158	8870	9461	180,4	44
India	297	587	600	610	620	638	114,8	2,9
Asia de Nord Est	1618	1442	1262	1153	1151	1164	-28	5,4
Taiwan	707	748	734	799	830	874	23,6	4
Alte țări	1737	1975	2068	2113	2145	2228	28,2	10,3

Sursa: GFMS, Thomson Reuters, Copper Survey, 2015

Consumul mondial de cupru a crescut cu 27,2% în perioada 2004-2014, la 21.490 mii tone, fiind susținut în principal de cererea din țările în curs de dezvoltare (BRIC), al căror consum s-a majorat cu 142,3% în același interval, având o pondere de 51,7% în consumul mondial la nivelul anului 2014, comparativ cu 27% în 2004.

Cele mai importante creșteri s-au înregistrat în China și India, cu 180,4% și, respectiv, cu 114,8% în perioada analizată. Creșteri însemnate s-au înregistrat, în aceeași perioadă, și în Taiwan (23,6%) și Alte țări, care au contribuit la creșterea consumului mondial de cupru cu 28,2%, deținând o pondere de 10,3% în consumul mondial din anul 2014.

Creșterile au fost contrabalansate, în cadrul intervalului analizat, de scăderile semnificative din Canada (-45,4%), SUA (-27,4%), UE-28 (-24,8%) și Japonia (-21,6%) dar și în Asia de Nord Est (-28%). (Tabelul nr.1)

Cererea pentru cupru din țările dezvoltate a fost semnificativă la începutul anilor 2000, atingând ponderea de 48,7% din consumul mondial de cupru în anul 2004. Însă după criza financiară din 2008-2009 a urmat o tendință de scădere severă a acesteia. Deși au fost și momente de redresare a cererii pe perioada 2004-2014, consumul de cupru din țările dezvoltate s-a diminuat cu 25,9% în acest interval. Astfel, în anul 2014, nivelul consumului de cupru din țările dezvoltate a fost de 6.103 mii tone, reprezentând 28,2% din consumul mondial.

În China, consumul de cupru a crescut substanțial în intervalul 2004-2014 (Reuters, 2014), cu 180%, atingând 9.461 mii tone în 2014, chiar dacă ritmul de creștere economică a fost mai lent spre sfârșitul perioadei (6,7% în 2014, în raport cu 8,8% în 2013). Ponderea consumului de cupru din China a crescut treptat, de la 19,9% în 2004 la 39,5% în 2011, și ulterior la 42,9% în 2013 și la 44% în 2014. Deși ritmul de creștere economică din China, principalul consumator al lumii, este în scădere, această țară rămâne în continuare principalul susținător al majorării cererii de cupru la nivel mondial.

În ceea ce privește structura consumului mondial de cupru pe principalele sectoare consumatoare (Tabelul nr. 2), potrivit datelor publicate de specialiștii de la Thomson Reuters, cea mai mare pondere, de 39% din consumul mondial de cupru rafinat în 2014, este deținută de sectorul industrial al echipamentelor electrice și

electronice, cu un volum total de 8.299 mii tone. Cererea din acest sector a fost impulsionată de investițiile efectuate în China în domeniul dezvoltării rețelei energetice, sursa principală de utilizare a metalului rafinat. Ponderea consumului de cupru din China în consumul total al acestui sector de activitate este de 56,2% în anul 2014, față de 38,7% în 2007, după creșterea cu 103,4% în acest interval. Majorarea semnificativă din China a fost însoțită de o creștere moderată a cererii de cupru în Japonia și America de Nord.

Urmează sectorul construcțiilor civile, cu o pondere de 30% din consumul mondial de cupru în 2014. Cel mai mare consumator la nivel mondial a fost sectorul de construcții din China care a înregistrat o creștere de 82,8% față de anul 2007. În același sector de activitate s-au înregistrat scăderi în UE-28 (-31,8%), Japonia (-27,3%) și în SUA (-22,4%) care au fost parțial compensate de creșterea consumului din alte țări cu 22,3%.

Consumul de cupru al sectorului de fabricare a bunurilor industriale de consum a totalizat, la nivel mondial, 2.140 mii tone în 2014, fiind mai mare cu 5,5% față de 2013 și cu 17,5%, față de 2007. Totodată, acest sector deține o pondere de 10% în consumul mondial total de cupru. Cea mai importantă creștere s-a înregistrat în China, respectiv 62,9% în intervalul 2007- 2014, atingând un volum total de 1.064 mii tone. În UE-28, Japonia și SUA nivelul consumului de cupru a scăzut în sectorul analizat, în perioada 2007-2014, cu rate cuprinse între 11-24 %.

Sectorul industrial al echipamentelor de transport deține o pondere de 12% în consumul total de cupru la nivel mondial, cu un volum de 2.484 mii tone în 2014 (mai mult cu 5,6% față de 2013). Un aport însemnat la această majorare aparține Chinei, al cărei consum a totalizat 969 mii tone în 2014, în creștere cu 10,7% față de consumul anului 2013 și cu 120,7% față de 2007. Ca și în celelalte sectoare de activitate, scăderea consumului de cupru s-a înregistrat în UE-28, Japonia și SUA.

Tabel nr. 2: Ponderea sectoarelor consumatoare de cupru în consumul mondial de cupru în perioada 2012-2014

Sectorul industrial	Consum de cupru, mii tone			Ponderea în consumul mondial, %		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Echipamente electrice și electronice	7566	7996	8299	38	39	39
Construcții	6100	6342	6545	31	31	30
Echipamente de transport	2260	2353	2484	11	11	12
Bunuri de consum	1951	2027	2140	10	10	10
Echipamente industriale, mașini industriale	1922	1951	2022	10	9	9

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/ 2007, %
Consumul mondial de cupru	18178	17839	17315	19127	19736	19799	20669	21490	18,2
Industria electrotehnică și electronică	5919	6201	6545	7077	7402	7569	8005	8299	40,2
China	2295	2522	3198	3442	3768	3997	4392	4670	103,4
EU-28	871	834	756	814	801	757	739	766	-12
Japonia	446	449	377	446	408	377	374	371	-16,9
SUA	434	405	319	354	358	352	352	344	-20,7
Alte țări	1874	1991	1895	2022	2067	2086	2149	2147	14,5
Total construcții	6278	5923	5507	6014	6181	6104	6350	6545	4,2
China	1269	1238	1474	1777	2009	2070	2214	2321	82,8
EU-28	1776	1586	1380	1419	1334	1208	1183	1210	-31,8
Japonia	216	208	138	148	151	153	159	157	-27,3
SUA	1054	971	741	766	741	744	778	817	-22,4
Alte țări	1962	1921	1773	1905	1945	1929	2016	2040	22,3
Echipamente de transport	2144	2014	1833	2128	2186	2261	2356	2484	15,8
China	439	467	634	739	760	788	875	969	120,7
EU-28	466	451	363	407	404	373	376	402	-13,7
Japonia	104	93	58	66	57	67	64	65	-37,5
SUA	251	207	155	191	207	234	247	256	1,9
Bunuri industriale de consum	1821	1814	1749	2010	2010	1952	2030	2140	17,5
China	653	664	735	826	884	919	987	1064	62,9
EU-28	249	230	205	223	206	180	183	188	-24,5
Japonia	156	135	98	140	123	118	120	127	-18,5
SUA	228	205	157	185	184	186	192	202	-11,4
Alte țări	554	581	553	635	612	549	549	559	1,8
Echipamente și mașini industriale	2014	1887	1682	1897	1958	1923	1953	2022	0,4
China	244	257	318	354	377	383	405	437	79
EU-28	726	667	559	633	622	580	578	596	-21,6
Japonia	324	300	205	260	264	263	267	281	-13,2
SUA	178	159	130	153	155	148	149	158	-11,2
Alte țări	541	503	470	497	541	549	555	550	1,6

Sursa: GFMS,Thomson Reuters, Copper Survey, mai 2015

Sectorul de fabricare a echipamentelor și mașinilor industriale deține o pondere de 9% în consumul mondial de cupru în ultimii ani. În 2014, consumul de cupru al acestui sector a înregistrat cea mai mică creștere, de 3,7%, față de anul precedent, cifrându-se la 2.022 mii tone. Creșterea consumului de cupru în sectorul de fabricare a echipamentelor și mașinilor industriale (cu 0,4% în 2014 față de 2007) a fost în principal susținută de consumul din China care a totalizat 437 mii tone, după o majorare cu 7,9% în 2014 față de 2013 și cu 79% față de 2007. Această creștere a fost însoțită de scăderile din țările cu economie dezvoltată (SUA, Japonia, UE-28). În toate domeniile principale de utilizare a cuprului, China deține primul loc în topul marilor consumatori ai lumii. În sectorul construcțiilor, consumul de cupru a crescut în intervalul 2007-2014 cu 83%, în industria electrotehnică și electronică cu 103,4%, în transporturi cu 121%, la fabricarea bunurilor industriale de consum cu 63% și la producerea echipamentelor și a mașinilor industriale cu 79 %. (Tabelul nr. 3)

Tabel nr.3 Consumul mondial de cupru în principalele domenii de utilizare în perioada 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/ 2007, %
Total construcții	6278	5923	5507	6014	6181	6104	6350	6545	4,2
China	1269	1238	1474	1777	2009	2070	2214	2321	82,8
EU-28	1776	1586	1380	1419	1334	1208	1183	1210	-31,8
Japonia	216	208	138	148	151	153	159	157	-27,3
SUA	1054	971	741	766	741	744	778	817	-22,4
Alte țări	1962	1921	1773	1905	1945	1929	2016	2040	22,3
Industria electrotehnică și electronică	5919	6201	6545	7077	7402	7569	8005	8299	40,2
China	2295	2522	3198	3442	3768	3997	4392	4670	103,4
EU-28	871	834	756	814	801	757	739	766	-12
Japonia	446	449	377	446	408	377	374	371	-16,9
SUA	434	405	319	354	358	352	352	344	-20,7
Alte țări	1874	1991	1895	2022	2067	2086	2149	2147	14,5
Transporturi	2144	2014	1833	2128	2186	2261	2356	2484	15,8
China	439	467	634	739	760	788	875	969	120,7
EU-28	466	451	363	407	404	373	376	402	-13,7
Japonia	104	93	58	66	57	67	64	65	-37,5
SUA	251	207	155	191	207	234	247	256	1,9
Bunuri de consum	1821	1814	1749	2010	2010	1952	2030	2140	17,5
China	653	664	735	826	884	919	987	1064	62,9
EU-28	249	230	205	223	206	180	183	188	-24,5
Japonia	156	135	98	140	123	118	120	127	-18,5
SUA	228	205	157	185	184	186	192	202	-11,4

Alte țări	554	581	553	635	612	549	549	559	1,8
Echipamente și mașini industriale	2014	1887	1682	1897	1958	1923	1953	2022	0,4
China	244	257	318	354	377	383	405	437	79
EU-28	726	667	559	633	622	580	578	596	-21,6
Japonia	324	300	205	260	264	263	267	281	-13,2
SUA	178	159	130	153	155	148	149	158	-11,2
Alte țări	541	503	470	497	541	549	555	550	1,6
Consumul mondial de cupru	18178	17839	17315	19127	19736	19799	20669	21490	18,2

Sursa: GFMS, Thomson Reuters, Copper Survey, 2015

Analizând evoluția ponderii sectoarelor consumatoare de cupru în intervalul 2007-2014 se remarcă o modificare a acesteia astfel: ponderea consumului de metal roșu în sectorul de fabricare a produselor electrice și electronice a crescut la 38,6% în 2014, de la 34,5% în 2007, în timp ce ponderea consumului de cupru în celelalte sectoare s-a diminuat. Sectorul de construcții și cel al echipamentelor de transport a ocupat o pondere de 30,4% și respectiv 11,5% în 2014, în scădere de la 34,5% și 11,7% în 2007. În același interval s-au înregistrat ușoare scăderi ale ponderii în consumul mondial de cupru a sectoarelor de fabricare a bunurilor industriale de consum și ale echipamentelor și mașinilor industriale (9,9% respectiv 9,4% în 2014, comparativ cu ponderile de 10% și 11% deținute în 2007 în consumul mondial de cupru).

1.2. Evoluția producției de cupru minier

La nivelul anului 2014, producția de cupru minier totaliza 18.270 mii tone, înregistrând o majorare de 33,35% față de anul 2003. Producția realizată de 23 dintre cele mai importante companii din domeniul minier de cupru la nivel mondial era de circa 145.000 tone de cupru minier la nivelul anului 2010, după ce timp de un deceniu acestea au înlocuit circa 290% din rezervele exploatare. Astfel, cele mai mari companii miniere și-au majorat producția minieră cu 26% din 2003 până în 2010, ajungând la 11 milioane tone, aceasta reprezentând 68% din producția mondială de cupru realizată la acel moment.

Majorarea semnificativă a producției de cupru minier a impus descoperirea de noi rezerve de minereu. Raportându-se la producția minieră din 2010, companiile miniere vor trebui să înlocuiască circa 480.000 tone de rezerve în fiecare an, volum ce ar putea crește la 650.000 tone/an până în 2016, dacă rezultatele primelor descoperiri vor asigura continuarea exploatării.

Cele 62 de descoperiri de rezerve de cupru la nivel mondial din perioada 1999-2010 conțin 229,1 milioane tone de minereu, iar cele mai multe dintre acestea sunt situate în America de Sud. Viabilitatea economică a acestor proiecte se bazează în mare măsură pe locația în care se găsesc rezervele, nivelul costurilor de capital și de operare,

climatul politic și aspectele economice. Ținând cont că 6% din metalul aflat în aceste depozite descoperite se află în zone cu risc politic mediu sau mare, cantitatea de cupru ar putea fi mai mică decât s-a apreciat în urma explorărilor. Dintre cele 62 de descoperiri, 24 sunt efectuate de primele zece mari companii și reprezintă 41% din totalul zăcămintelor, estimat la 229.1 milioane tone. Realizarea proiectelor miniere este din ce în ce mai dificilă și costisitoare, datorită factorilor geografici, geologici, tehnologici (de cele mai multe ori noile proiecte exploatează minereu aflat la mari adâncimi), politici, cât și costurilor energetice și pentru forța de muncă.

Circa 20% dintre cele mai mari mine de cupru din Chile vor fi închise sau restructurate până în 2025 ca urmare a scăderii conținutului în elemente utile (concentrația în cupru), în condițiile în care prețurile metalului la LME sunt în declin iar costurile de fabricație cresc. Din producția de 5,8 milioane tone în anul 2013, 20% a fost asigurată de aceste mine care urmează a fi închise în următorii 10 ani. Potrivit oficialilor Cochilco (cel mai mare producător minier de cupru din Chile), sectorul minier necesită investiții care sunt estimate la 105 miliarde de dolari SUA până în 2023. Din suma totală, 81 miliarde dolari vor reveni sectorului cuprului, în timp ce 23 miliarde dolari vor fi folosite pentru proiecte din sectorul aurului, argintului și minereului de fier. Fondurile sunt alocate pentru Codelco (compania minieră de stat din Chile) și pentru alte mine noi cât și pentru extinderea minelor majore existente.

Investițiile miniere din Chile se vor adresa unui grup de 14 companii care urmăresc realizarea de proiecte miniere de mari dimensiuni sau medii în țară. Investiția planificată va include, de asemenea, nouă noi proiecte miniere, dintre care șapte sunt exploatări de cupru.

Producția minieră de cupru a crescut continuu, începând cu 2004, când piața mondială a cuprului a fost caracterizată de excedent. Potrivit datelor GFMS Thomson Reuters, producția minieră s-a situat la 16,5 milioane tone în 2012, la 17,8 milioane tone în 2013 și la 18,27 milioane tone în 2014. Dacă în anul 1980 producția de cupru minier extrasă din America de Nord reprezenta 28% din producția mondială, în prezent, creșterea semnificativă a producției miniere este atribuită țărilor din America Latină și Asia. Cel mai mare producător mondial este Chile, care deține o pondere de 33% în producția mondială minieră din 2013 (SNL Metals and Mining, World Exploration Trends, 2015). Dificultățile financiare create de creșterea costurilor de producție ca urmare a scăderii conținutului în elemente utile și a creșterii costurilor pentru materia primă și a utilităților au determinat pe unii producători să aplice strategii în vederea eficientizării activității. Unele companii mari (FreeportMcMoRan&Gold) au redus cheltuielile cu 1,9 miliarde dolari SUA în 2013 și 2014.

După o creștere moderată, cu o rată medie anuală de 1,5% în intervalul 2003-2010, producția de cupru minier a totalizat peste 16 milioane tone în 2011. Creșterea cu 3,4% a producției minere la 16,561 milioane tone în 2012 a fost urmată de un ritm mai alert, cu 7,6% în 2013, până la 17,832 milioane tone și de 18, 270 milioane tone în 2014. La majorarea ofertei de cupru minier din 2013 au avut contribuții însemnate Chile și

Republica Democrată Congo, dar și celelalte zone ale lumii, unde au fost puse în funcțiune noi capacități. În 2013, din totalul de 17,832 milioane tone de minereu de cupru, 12,8 milioane tone au fost exploatate de primele 10 capacități miniere la nivel mondial, astfel: Chile (46,38%), Indonezia (9,25%), Peru (5,5%), Rusia (5,3%), SUA (5,1%).

Chile continuă să fie cel mai mare producător de cupru minier din lume, majorându-și substanțial ponderea în producția mondială în ultimii zece ani. SUA, care a ocupat locul al doilea în ierarhia marilor producători minieri de cupru la nivel mondial în 1990, a trecut pe locul al patrulea în 2004. Peru, a cărui producție s-a majorat de circa două ori în intervalul ultimilor zece ani, se menține pe locul trei. O schimbare majoră s-a produs în ierarhia producătorilor prin trecerea Chinei de pe locul șase în 2004, pe locul al doilea în 2014, după ce a realizat o producție de 8,9 milioane tone minereu de cupru.

America de Sud va rămâne regiunea cu cele mai mari mine de cupru și o capacitate proiectată să asigure o producție suplimentară de 2,3 milioane tone până în 2016. Capacitatea de exploatare a minereului de cupru din Africa și din Asia va crește de asemenea substanțial. Producția din cele trei mari regiuni ale lumii va reprezenta 78% din producția suplimentară ce urmează să intre pe flux până în 2016.

Producția de cupru minier se caracterizează printr-un grad ridicat de concentrare. Primele zece mari state producătoare de cupru minier concentrează circa 68% din totalul ofertei miniere de cupru.

Din punct de vedere al structurii pe firme producătoare, producția de cupru minier realizată în anul 2014 de primele 10 mari companii la nivel mondial este de 9,066 milioane tone și ocupă o pondere de 50% în totalul producției mondiale (față de 9,275 milioane tone în anul 2013, adică 52% din producția mondială de cupru minier). În topul acestor companii se remarcă o modificare în ordinea ocupată de acestea. Astfel, Codelco, FreeportMcMoRan, Glencore Xstrata și BHP Billiton se mențin pe aceleași locuri, ocupând primele patru poziții, în timp ce Southern Copper trece pe locul 5 de pe locul 7 în anul 2013 și KGHM Polska Miedz trece pe locul 7 de pe locul 8 în anul anterior, ca urmare a majorării producției. Companiile Rio Tinto și Anglo American pierd pozițiile 5 și 6 și se situează, în noua ordine, pe pozițiile 6 respectiv 8 după ce au scăzut producția de minereu de cupru în anul 2014. Producția minieră realizată de cele 10 companii a înregistrat o scădere de 3,24% în 2014 în comparație cu anul 2013. (Tabelul nr. 4)

Tabel nr. 4 Primii zece mari producători de cupru minier din lume în 2013 și 2014

Nr de ordine în 2014	Nr de ordine în 2013	Compania minieră	Producția în 2013, mii tone	Producția în 2014, mii tone
1	1	Codelco	1792	1841

2	2	FreeportMcMoRan	1561	1470
3	3	Glencore Xstrata	1347	1296
4	4	BHP Billiton	1282	1203
5	7	Southern Copper	616	665
6	5	Rio Tinto	666	636
7	8	KGHM Polaka Miedsz	512	616
8	6	Anglo American	656	504
9	9	Antofagasta	476	455
10	-	First Quantum	-	380
		Total	9275	9066

Sursa: GFMS, Thomson Reuters, Copper Survey, 2015

Industria minieră a cuprului se confruntă cu dificultăți financiare generate de creșterea costurilor de exploatare cu circa 15% în ultimii 20 de ani, impusă de necesitatea de a extrage minereu aflat la mari adâncimi și în zone mai îndepărtate (SNL Metals and MiningWorld Exploration Trends, 2015). Creșterea costurilor a fost evidentă începând cu 2008, mai ales la minele de mare capacitate. Majorarea costurilor de exploatare a continuat până la triplare în ultimii zece ani și a fost semnalată la costurile de exploatare, de construire a minelor, de dobândire a zonelor în care se află depozitele de cupru minier, modernizarea echipamentelor, taxele pentru prelucrarea minereurilor extrase. Costurile companiilor miniere pentru înlocuirea rezervelor și obținerea cuprului au crescut cu 1,95 \$/libra de metal, la peste 3,3 \$/libră în 2012, de la circa 0,76\$/libră în 2003.

O altă problemă pentru minierii din sectorul cuprului o reprezintă achizițiile publice. La instalarea crizei economice, care a avut un impact puternic negativ, obținerea împrumuturilor financiare de către producătorii minieri a devenit tot mai dificilă, întrucât băncile evită să acorde credite în sectorul minier în condițiile în care prețurile metalului au dovedit o volatilitate ridicată. Aceste dificultăți financiare se vor transforma în probleme de aprovizionare ce vor afecta oferta de minereu și metal dacă lipsa sprijinului financiar nu va permite descoperirea de noi depozite de minereuri de cupru, care să înlocuiască pe cele care au ajuns la finele perioadei de exploatare. Scăderea semnificativă a cheltuielilor de explorare a fost însoțită în ultimii zece ani de reducerea cu circa 30% a conținutului în elemente utile.

1.3. Evoluția producției de cupru rafinat

În perioada 2003-2014 producția mondială de cupru rafinat a crescut cu o rată medie de 2,7% pe an, cu un ritm susținut până în 2007, exceptând anul 2003 când s-a înregistrat o scădere de 1%. Majorarea ofertei de metal a fost mai lentă, cu o rată de

1,5% în 2008 și 0,2% în 2009, în perioada crizei economice. Începând din 2010, producția de cupru rafinat a înregistrat un ritm de creștere situat între 2,3% și 4%. Majorarea acesteia a dezavantajat echilibrul elementelor fundamentale ale pieței mondiale care a înregistrat un excedent de 238.000 tone în 2012, după doi ani de deficit. Producția mondială de cupru rafinat (primar și secundar) realizată în 2014 a totalizat 21.806 mii tone (+5,2% comparativ cu anul precedent). Creșterile însemnate ale producției mondiale până în 2008-2009 s-au datorat în principal majorării semnificative a producției de cupru rafinat din China, cu rate anuale cuprinse între 8,4% și 24%. Producția de cupru rafinat asigurată de China în 2003, de 1.772 mii tone în totalul mondial de 15.221 mii tone, îi confirmă poziția de lider în ierarhia marilor producători de metal, chiar dacă minele extrag cantități limitate de minereu (Development and New Challenges for Base Metals: The Case of Copper, Zinc, Lead and Nickel, by Mr. Carlos Risopatron). În vederea prelucrării minereurilor extrase, ca și a celor importate, capacitatea de topire a crescut semnificativ, de la 0,4 milioane tone în 1990 la 3,5 mil. tone în 2009, ceea ce echivalează cu un sfert din capacitatea de topire la nivel mondial, iar capacitatea de rafinare s-a majorat în aceeași perioadă de la 0,6 mil. tone la 4,2 mil. tone.

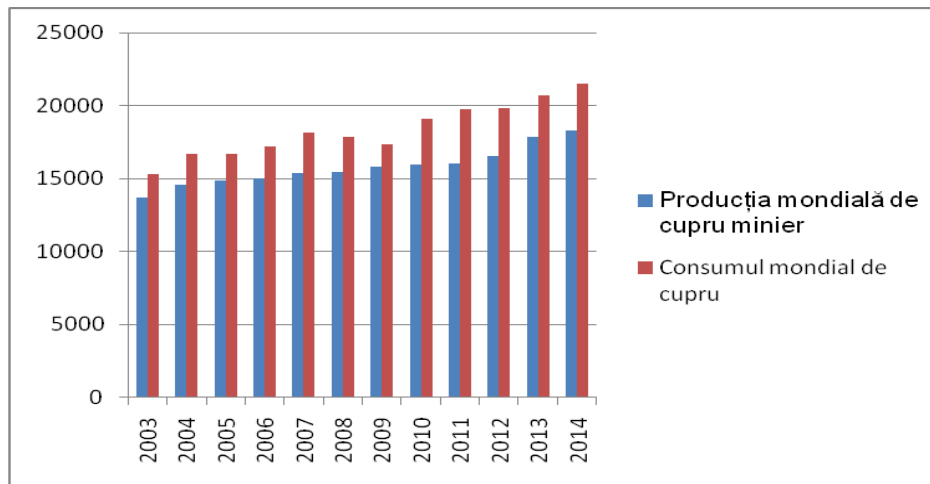
În Europa, producția de cupru rafinat a crescut cu rate modeste, de 2-4,4% până în anul 2006, după care a înregistrat scăderi consecutive în 2007-2009. În America de Nord, producția de cupru a înregistrat scăderi consecutive începând din 2005 (-0,8%), care au continuat până în 2010.

Perioada de criză economică a însemnat reduceri ale producției de metal și în alte zone ale lumii, ca de exemplu în Japonia (scădere cu 2,3% în 2008 și 6,5% în 2009). Revenirea la un trend ascendent a fost de scurtă durată și urmată de noi scăderi în condițiile în care cererea de metal a oscilat, fiind dependentă de criza datoriilor suverane din statele europene și de incertitudinea economică la nivel mondial.

Producția Chinei a depășit în 2005 nivelul producției realizată în UE, care ocupa al doilea loc în ierarhia marilor producători mondiali de cupru (Cartas M. & Stoian F. 2014). După ce devine cel de-al doilea mare producător în 2006, ritmul alert de creștere a producției din anii următori i-a asigurat Chinei locul întâi în ierarhia marilor producători de cupru rafinat din lume.

Potrivit celor mai recente estimări, supraoferta de metal roșu a totalizat 316.000 tone în 2014, în creștere de la 46.000 tone în 2013. Cu toate acestea, oferta abundentă din Asia împreună cu cererea susținută din China au contribuit la menținerea unei piețe mai restrânse în anul 2014. Având în vedere acest aspect, se apreciază că balanța mondială cerere-ofertă pentru cupru va înregistra un deficit de 80.000 tone în 2015, cu perspectiva ca piața să treacă la un excedent substanțial în 2016.

Grafic nr. 1 Balanța mondială cerere-ofertă pentru cupru în perioada 2003-2014

Sursa: GFMS Thomson Reuters, Copper Survey, 2015, WBMS, WMP, Londra 2014

1.4. Evoluția cotațiilor cuprului la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange - LME)

Piața cuprului s-a caracterizat prin volatilitate extremă și incertitudine în perioada 2003-2014, care s-a manifestat prin modificarea semnificativă a prețurilor și a stocurilor în tandem cu evoluția cererii. Spre deosebire de alte metale neferoase, cuprul a reacționat brusc la modificarea ofertei prin creșteri sau scăderi semnificative (Multy-Year Global Copper Market Outlook, 19 june 2014). Dacă între 1980-2003 cotațiile cuprului au fost relativ stabile (cu excepția unei scurte perioade, în 1994-1995), cotațiile cuprului au înregistrat constant creșteri anuale în următorii ani, fiind favorizate de majorarea substanțială a cererii în țările în curs de dezvoltare (China, India, Rusia, Brazilia-BRIC). De la nivelul de 1.560 și 1.779 \$/tonă din 2002 și respectiv 2003, pe fondul creșterii cererii în țările asiatice, în special în China, și al creșterii insuficiente a ofertei, cu circa 1 milion de tone în cei cinci ani, nivelul stocurilor s-a diminuat drastic în luna mai 2006, favorizând saltul cotațiilor metalului roșu la cel mai înalt nivel al anului. Această schimbare a imprimat o tendință crescătoare, dar care nu a fost de lungă durată. Evoluția ascendentă a cotațiilor cuprului a stimulat producția minieră după punerea în funcțiune a noilor proiecte și realizarea extinderilor de capacitate.

Pe măsură ce stocurile au început să crească, nivelul înalt al cotațiilor nu a fost sustenabil, prin urmare cotațiile au început să scadă, treptat, până în februarie 2007. În relație inversă cu stocurile de metal la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange-LME), cotațiile cuprului au avut o evoluție ascendentă, care s-a accentuat după 2006 (Multy-Year Global Copper Market Outlook, 19 june 2014). Odată cu declanșarea crizei economice la nivel mondial, cu încetinirea creșterii cererii din China și scăderea în celelalte regiuni din afara Chinei, piața a trecut de la deficitul din 2006-2007 la excedent în următorii 2 ani, prin creșterea ofertei, care a depășit nivelul cererii cu 375.000 tone în 2008 și cu 933.000 tone în 2009.

Declinul cererii pe perioada crizei economice din 2008-2009 a influențat evoluția cotațiilor, a căror medie a înregistrat scăderi cu 3% și 24,6% în 2008 respectiv 2009. Cantitățile de metal aflate în stocuri, acumulate după perioada crizei financiare, au exercitat presiune asupra cotațiilor la LME până la instalarea trendului descendent al stocurilor.

Trendul ascendent a fost reluat în 2010 și 2011 când creșterea puternică a cererii, cu 10,4%, a determinat creșterea fără precedent a cotațiilor, care au atins maximum de 10.160\$ /tonă în iulie și o medie anuală de 8.825\$/tonă în 2011, condiții în care piața a înregistrat un deficit, estimat de specialiștii de la ICSG la 140.000 tone. În 2012 și 2013 mediile anuale ale cotațiilor au înregistrat creșteri de 9,9% și, respectiv, 7,5% față de anul 2011, până la 7.946\$ /tonă, respectiv 7.346 \$/tonă.

Pe fondul supraofertei de metal și al cererii moderate, cotațiile cuprului au scăzut drastic, la 6.321 \$/tonă în luna martie a anului 2014, cel mai scăzut nivel de după 2009. Deși a recuperat parțial în trimestrele următoare, mediile lunare ale cotațiilor cuprului la LME în 2014 s-au situat în marja de 6.800-7.200 \$/tonă, motiv pentru care cuprul rămâne un metal cu performanțe slabe în 2014.

Comparativ cu oferta de țitei, oferta de cupru este considerată relativ restrânsă iar evoluția prețului cuprului este un semnal al evoluției economiei mondiale și implicit a celei chineze. Pe baza încetinirii creșterii activității economice din China, prețul cuprului a fost estimat la mijlocul anului 2014 la o medie de 6.725 \$/tonă, nivel care a fost ușor depășit în lunile iunie și iulie. În ciuda relaxării monetare efectuate de Banca Centrală a Chinei, prețul metalului a scăzut la 6.500 \$/tonă la finele lunii noiembrie 2014.

Un efect profund negativ pentru evoluția cotațiilor cuprului la LME în 2014 l-a avut desfășurarea anchetei în portul Qingdao din nord-estul Chinei (Cartas M. & Stoian F. 2014) unde a fost depozitat metalul în mod fraudulos (fără să dețină documente de proveniență a mărfii). Ancheta a creat multă neîncredere în privința utilizării certificatelor pentru depozitarea metalului ca garanție a împrumuturilor financiare (Sudcen Financial, Quarterly Metal Report, oct. 2014).

Scăderea semnificativă a prețului cuprului, una dintre cele mai importante materii prime pentru economia mondială, sub 6.000 \$/tonă în ianuarie 2015, cel mai redus nivel din ultimii cinci ani, ca și a prețului țiteiului în ultima parte a anului 2014 și începutul anului 2015 reflectă parțial supraoferta dar și cererea mai lentă în special în China, cel mai mare consumator al lumii.

Pe parcursul perioadei 2003-2014, balanța mondială cerere-ofertă pentru cupru s-a modificat la intervale scurte, excedentul alternând cu deficitul în condițiile în care piața cuprului a reacționat rapid la modificarea cererii prin creșterea semnificativă a cotațiilor. Oferta de metal primar nu a crescut în același ritm cu cererea, întrucât condițiile economice incerte nu au asigurat dezvoltarea noilor proiecte pentru a asigura producția minieră necesară. Datorită ritmului mai lent de creștere a ofertei, piața mondială a cuprului a traversat perioade de unul sau doi ani în care raportul dintre

elementele fundamentale a exprimat un dezechilibru moderat, care în următorul an a putut fi modificat. Alternanța excedentului cu deficitul, cererea susținută pentru metalul cu cea mai mare conductibilitate termică și electrică în economiile emergente, cât și cererea în ofertele de finanțare, au asigurat un nivel relativ ridicat al prețului metalului, în scopul creșterii veniturilor dar și pentru susținerea realizării noilor proiecte miniere în industria mondială a cuprului.

2. Previziuni privind evoluția pieței mondiale a cuprului în 2015

Conform datelor preliminare ICSG, piața mondială a cuprului, caracterizată de deficit în aprovizionare în 2013, creștere limitată a producției de metal rafinat și creșterea consumului aparent din China, a înregistrat un excedent al balanței mondiale cerere-ofertă în 2014. Ritmul de creștere al producției reflectă influența a numeroși factori, precum creșterea economică mai lentă la nivel mondial, problemele legate de datoriile suverane în unele state din Zona euro, evenimentele politice din Orientul Mijlociu și din Africa, întreruperea activității provocată de conflictele de muncă sau lipsa capitalului ori a utilităților.

Oferta minieră mondială de cupru este previzionată să crească (față de 2% în 2014), cu 5% în 2015 și 6,5% în 2016, majorare la realizarea căreia vor participa în principal marii producători mondiali de cupru minier.

În Chile există posibilitatea ca producția minieră de cupru să se extindă la 2,5 mil. tone/an până în 2016 și să depășească 5 mil. tone/an în următorul deceniu, după intrarea în funcțiune a minelor noi, între care se numără: Antapaccy (Glencore Xstrata) cu o capacitate de 160.000 tone în primul an, Toromocho (Chinalco), extinderea de la Cerro (FreeportMcMoRan), Quellaveco Anglo, Michiquillay, Toquepala și Cuajone. Acestea vor fi urmate de proiectele Tia Maria, și Las Bambas, deținute de Xstrata Glencore.

În Republica Democrată Congo, extinderile suplimentare din 2013 vor fi urmate de intrarea în funcțiune a minei Sentinel First Quantum, cu o capacitate de 130.000 tone/an și cu posibilitatea de extindere la 300.000 tone/an, extinderea de la mina Kansanshi (de la 130.000 tone/an la 400.000 tone/an) (Economist Intelligence Unit, 2013). Cu toate acestea, deficiențele de infrastructură, nivelul ridicat al costurilor de producție, dese conflicte de muncă și problemele privind alimentarea cu energie electrică creează întârzierea realizării obiectivelor.

Situația neclară privind interzicerea exporturilor de minereuri neprelucrate din Indonezia continuă să creeze nesiguranță în aprovizionarea cu materie primă pentru industria cuprului, după intrarea în vigoare, la 1 aprilie 2014, a noului regulament. Aplicarea noilor norme pentru minereul de cupru a fost deocamdată amânată până în 2017, când interdicțiile se vor aplica exporturilor de minereuri de cupru cu un conținut în metal de cel puțin 15%.

Consumul de cupru este previzionat de specialiștii de la Institutul Internațional de Studii pentru Cupru (International Copper Study Group-ICSG-ICSG) la aproape 23 milioane tone în 2014, înregistrând o creștere anuală de circa 4%, care reflectă în principal majorarea cu 5% din China, în timp ce regiunile din afara Chinei au înregistrat o creștere de numai 2%. Aceiași specialiști au estimat un excedent de metal pe piața mondială a cuprului de 350.000 tone în 2014, având în vedere stocurile de concentrate construite în China dar și existența stocurilor nedeclarate.

Consumul de cupru din China a fost estimat la 8.75 milioane de tone în 2014 (+ 6,7 % față de anul precedent). Planurile de accelerare a construirii de căi ferate în partea centrală și de vest a țării, împreună cu îmbunătățirea infrastructurii pentru asigurarea energiei, ar putea avea un impact puternic asupra cererii de cupru din China în următorul an.

În condițiile reducerii importurilor de cupru din China, consumul aparent va încetini în 2015. Cererea mondială de cupru va continua să crească cu un ritm anual de 3,6% în 2015 și 2016, în timp ce producția mondială de metal roșu se va majora cu 4,2% în 2015 și 2016, comparativ cu creșterea de 5,5% estimată pentru 2014. China va continua să înregistreze o contribuție majoră la creșterea ofertei mondiale de cupru, cu o creștere a producției sale de 9,1% în 2015 și 2016, în scădere de la 12% în 2014. Producția Chinei va fi susținută de disponibilitatea concentratelor, furnizate de unitățile existente, cele extinse și nou construite.

Previziunile pentru 2015 susțin o creștere a consumului din China cu 5% și cu 2,5% în afara Chinei, în timp ce în Japonia creșterea consumului de cupru continuă să încetinească, fiind estimată la 0,8% în 2015, după majorarea cu 1,5% în 2013 și 1,2% în 2014. Cererea pentru cupru rafinat în 2015 va crește, ca și în 2014, într-un ritm mai mare în țările dezvoltate, compensând parțial ritmul mai lent de creștere din țările în curs de dezvoltare. Previziunile pentru următorii 20-30 de ani indică o tendință de creștere a consumului de cupru, care se așteaptă să depășească consumul total înregistrat până în prezent.

Creșterea cererii de cupru va fi susținută în principal de sectoarele industriale din China și India, reflectând programele ample de industrializare și urbanizare din aceste țări. În China, de exemplu, se prevede crearea a 221 orașe noi, cu peste 1 milion de locuitori fiecare, comparativ cu doar 35 de astfel de orașe în Europa.

India va contribui de asemenea la creșterea cererii de cupru utilizat în sectorul transportului energiei electrice. Potrivit Agenției Internaționale pentru Energie, producția de energie electrică din India trebuie să crească cu 15-20% anual. Consumul de cupru necesar pentru infrastructura energetică a țării, pentru care se va investi 1.250 miliarde dolari SUA până în 2030, va fi mai mult decât dublu.

Pe fondul problemelor legate de încetinirea creșterii economiei mondiale create de dificultățile din zona Euro, Japonia și alte economii dezvoltate, cât și al scăderii severe a prețului țițeiului, Banca Mondială a redus recent prognoza de creștere economică la nivel mondial în 2015 la 3%, de la 3,4%, exprimată anterior. Analizând oferta mondială

de cupru, analiștii sugerează că oferta va depăși cererea cu circa 300.000-450.000 tone în 2015. Există în același timp opinii diferite (Glencore și Wood Mackenzie) că acest excedent nu va fi obținut, date fiind frecvențele întreruperi în activitatea de extracție minieră (Copper Market Outlook, 2015, Frontier Strategy, Note 01/08/2015).

2.1. Previziuni privind evoluția prețului cuprului în 2015

Anticipând o stabilizare a prețului la un nivel relativ scăzut în 2015, sub pragul de 6.000 \$/tonă, analiștii susțin că evoluția ulterioară a prețului cuprului va fi puternic influențată de următorii factori:

- aprecierea dolarului SUA în raport cu moneda unică europeană,
- scăderea prețului materiilor prime,
- evoluția ritmului de dezvoltare economică din China,
- modificarea cererii,
- tendințele de creștere a ofertei de metal roșu.
- existența supraofertei de metal provenit în principal din China

În ceea ce privește nivelul prețurilor, potrivit analiștilor de la compania **Goldman Sachs**, prețul cuprului ar putea continua să scadă la o medie de 5.600 \$/tonă în 2015 în cazul în care China va renunța la achiziționarea de metal rafinat. Rezervele de Stat ale Chinei au cumpărat 500.000 tone de cupru în 2014 și vor achiziționa încă 200.000 tone în 2015, sprijinind nivelul prețului metalului la circa 6.200 \$/tonă. În opinia aceluiași analiști, prețul cuprului va găsi un nou echilibru în condițiile cererii susținute și ale scăderii costurilor materiilor prime necesare pentru producerea metalului.

Analiștii de la **HSBC** au revizuit în jos previziunile pentru prețul cuprului, la 6.447 \$/tonă în 2015, în scădere de la 7.250 \$/tonă previzionat anterior, susținând că există posibilitatea unei creșteri semnificative abia începând din 2016, când media anuală a cuprului este previzionată la 8.500 \$/tonă, pe fondul deficitului semnificativ al ofertei de metal rafinat.

Specialiștii de la **Deutsche Bank** previzionează pentru cupru un preț mediu de 6.625 \$/tonă în 2015 și de 6.388 \$/tonă în 2016, nivel care va fi influențat de reducerea prețurilor materiilor prime utilizate pentru fabricarea metalului rafinat.

Încetinirea ritmului de creștere economică din China și înăsprirea politicii monetare din SUA sunt condiții care, în opinia președintelui companiei **Codelco** (Chile), vor menține balanța mondială cerere-ofertă în excedent în anul 2015, când se așteaptă ca metalul să fie comercializat la un preț de circa 6.281 \$/tonă. În 2016 este prognozată o medie anuală a prețului cuprului de 6.171 \$/tonă

Mult mai optimiști, analiștii de la **Economist Intelligence Unit (EIU)** previzionează o medie anuală pentru prețul cuprului de 7.000 \$/tonă în 2015, în scădere de la 7.100 \$/tonă, nivel previzionat anterior.

Tabelul nr. 5: Previziuni privind prețul cuprului în 2015

-\$/tonă-

Firma de consultanță	Prețul previzionat pentru cupru în 2015
Price watercooper house (PwC)	6854
TD Securities	6575
World Bank	6451
Goldman Sachs	6217
Media de preț	6354,70

Sursa: GFMS, Thomson Reuters, Copper Survey, ianuarie 2015

Bibliografie

- Kitco (2014, June 19). *Multy-Year Global Copper Market Outlook*. Disponibil la : <http://www.kitco.com/ind/Hamil/2014-06-19-Multi-Year-Global-Copper-Market-Outlook.html>
- Cartas M. & Stoian F. (2013). *Principalele tendințe ale producției, comerțului și prețurilor unor produse de bază, materii prime și produse industriale pe plan mondial*. Institutul de Economie Mondială
- SNL Metals & Mining (2014). *World Exploration Trends*. Disponibil la: http://go.snl.com/rs/snlfinancialc/images/WETReport_0114.pdf
- Sucden Financial (2014 October). *Quarterly Metal Report*. Disponibil la : <http://www.sucdenfinancial.com/en/research-resources/market-reports/quarterly-metals-report>
- Thomson Reuters (2014). Copper Survey. *GFMS Annual Surveys*. Disponibil la: <https://forms.thomsonreuters.com/gfms/>
- Thomson Reuters (2015). Copper Survey. *GFMS Annual Surveys*. Disponibil la: <https://forms.thomsonreuters.com/gfms/>
- Risopatron, Carlos (2014, April). *Development and New Challenges for Base Metals: The Case of Copper, Zinc, Lead and Nickel*. Disponibil la : http://unctad.org/meetings/en/Presentation/SUC_MEM2014_09042014_RISOPATRON.pdf
- Copper Market Outlook (2015). *Frontier Strategy Note 01/08/2015*. Disponibil la : https://s3-ap-southeast-1.amazonaws.com/asia-first/researches/web_link/be192e376831870d31ab8f5bdd903946.pdf